

Hoestende kalveren groeien slechter en zijn moeilijk te verkopen. Voor kalverhouder Erik Vonk reden om alle **roséstarters** standaard in te enten.

Jaarrond enten, minder vaak veearts

BIJ het openen van de deur van een afdeling met starters is geen kuche te horen. Dat was 5 jaar geleden wel anders, vertelt Erik Vonk. De startkalveren hoestten veel en groeiden daardoor minder.

Een verminderde groei wordt op veel bedrijven alleen met het oog waargenomen en niet met cijfers onderbouwd. Daarvoor moeten de kalveren gewogen worden. Op het bedrijf van Vonk is wegen iedere 3 weken vaste prik, omdat op zijn bedrijf voerproeven worden uitgevoerd voor poederfabrikant Sloten. Vonk en zijn medewerker Mathieu Lam wegen de kalveren in eenlingboxen in de box. De kalveren uit de groepshokken worden stuk voor stuk door een weegbox geleid.

Voor de voerproeven krijgen de kalveren naast kunstmelk ook mais, krachtvoer en luzernestro. Ze worden gespeend op een leeftijd van 9 weken en gaan op ongeveer 13 weken van het bedrijf af.

25 procent op groei ingeleverd

Uit de weegmomenten kwam naar voren dat de kalveren tussen de zesde en negende week een dip in de groei vertoon-

den. De kalveren op stal groeiden in de betreffende 3 weken gemiddeld 16 tot 17 kilo (843 gram per dag). De norm is ongeveer 20 kilo per 3 weken. Met enten behalen de kalveren tegenwoordig een gemiddelde groei van 967 gram per dag. In 3 weken tijd legden de kalveren dus gemiddeld 25 procent op de groei toe.

Om het hoesten en de bijbehorende terugval de baas te kunnen, startte de kalverhouder in 2002 in overleg met de begeleiders van Sloten met het enten tegen para-influenza, pinkengriep en *Pasteurella* (zie *kader*). In de zomers van 2002 en 2003 werd niet geënt, omdat er in de zomermaanden minder gevallen van hoestende kalveren zijn.

In 2003 ging het zo goed met de kalveren dat Vonk besloot de rest van het jaar niet te enten. Maar daar kwam hij in de winter van terug. Het stoppen met enten had direct veel gehoest in de startersafdelingen tot gevolg. Reden om vanaf dat moment, na overleg met Sloten, over te gaan op het hele jaar door enten.

Spuut minder vaak hanteren

De veearts komt standaard enten in de

FOTO'S: HANS PRINSEN

tweede en vijfde week dat de kalveren op het bedrijf staan. De eerste enting legt de basis en de tweede 'booster'-enting geeft de weerstand van de kalveren een extra impuls.

Hoesten is een veel voorkomende kwaal in de kalverhouderij en kent meerdere oorzaken.

Meerdere ziekteverwekkers

Er zijn drie soorten ziekteverwekkers die hoesten bij kalveren veroorzaken. Virussen zijn veelal de belangrijkste. De meest voorkomende virussen zijn para-influenza, IBR of RS (pinkengriep). Van para-influenza hebben kalveren in het algemeen iets minder last dan van IBR of RS.

Bacteriën zijn een tweede mogelijkheid. *Pasteurella*

multocida komt het vaakst voor.

Een derde ziekteverwekker is mycoplasma. Mycoplasma's zijn milder, maar kunnen de aanzet zijn van een zware besmetting met een virus of bacterie.

Antibiotica is de meest gebruikte medicatie. Dit kan door individuele behandeling of koppelbehandeling.

Alle behandelingen worden nauwkeurig bijgehouden. Koppels die afwijken, vallen daarmee direct op.

Medewerker Mathieu Lam is verantwoordelijk voor de dagelijkse verzorging van de kalveren. Hij begeleidt de veearts op zijn entbezoeken.

Profiel

Naam:

Erik Vonk (40).

Woonplaats:

Winssen (Gld.).

Bedrijf:

Vonk heeft met zijn vrouw Carolien (38) een vleeskalverhouderij met 248 blank vleeskalveren en 214 starters voor de rosémesterij.

Het bedrijf is proefbedrijf voor poederfabrikant Sloten in Deventer. Er worden voerproeven met zowel de blank vleeskalveren als de starters uitgevoerd. Bij het bedrijf hoort 5 ha grasland dat wordt gebruikt voor de teelt van graszaad. Naast de kalverhouderij verhuren Erik en Carolien campers.

Aanleiding voor reportage:

Het bedrijf kampte bij de starters met veel hoestende kalveren, met een groei-vertraging tot gevolg. Sinds 2002 wordt er standaard geënt en zijn de hoestproblemen verleden tijd.

Dat het enten effect heeft, blijkt wel uit een overzicht dat begeleider Henk Oldenzel van fabrikant Sloten op tafel legt. Het aantal individuele behandelingen dat per koppel wordt uitgevoerd, lag zonder enten op 11,6 bij zeven startersgroepen. Bij zeven controlegroepen die geënt werden halveerde dat cijfer bijna tot 6,6. Omdat alle groepen redelijk verspreid over het jaar zijn opgezet, zijn de cijfers goed met elkaar te vergelijken.

Het aantal koppelbehandelingen daalde eveneens, van 2,7 naar 1,1. „Met enten versterk je de weerstand van het kalf. Zie het maar als het vaccineren van kinderen”, legt Vonk uit. De kosten voor medicijngebruik zijn wel gestegen met €2,52 per kalf. Dit komt met name door de dure entstof die het verminderde gebruik van goedkopere antibiotica wegstrept.

Uitval 1,7 procent gedaald

Niet alleen het medicijngebruik is sterk verminderd, door de preventieve behan-

deling daalde de uitval ongeveer tweederde. Uit het op tafel gelegde overzicht blijkt dat zonder enten de uitval 4,5 procent bedroeg en met enten 2,8 procent. Natuurlijk zit er altijd wel een koppel dat uit de pas loopt met meer uitval, maar over het algemeen blijven er meer kalveren in leven.

Medewerker Lam geeft aan dat er bij Oost-Europese kalveren wel meer risico op uitval is. De kalveren dragen zelfs ziektes die hier nog maar weinig voorkomen. „Afgelopen winter stonden er een paar Poolse kalveren die iets onuitsprekbaars hadden en steeds medicijnen moesten anders werden ze direct weer ziek”, vertelt hij. Vonk pakt er een map met GD-onderzoeksgegevens bij. Ook hij waagt zich niet aan de uitspraak van *Arcanobacterium pyogenes*. Deze bacterie veroorzaakt etterende ontstekingen in de longen.

Afzet makkelijker

Het terugdringen van het aantal hoesten-

de kalveren vergemakkelijkt de afzet van de starters. Veehandelaren en rosémesters zitten niet te springen om hoestende kalveren. Die brengen al gauw enkele tientjes minder op dan hoestvrije kalveren. Tot een paar jaar geleden konden Vonk en Sloten de kalveren zonder al te veel problemen bij kleinere rosémesters onderbrengen. Inmiddels zijn veel van deze bedrijven uitgebreid of gestopt.

Een grotere mester wil geen probleemkalveren hebben, omdat de opbrengsten niet opwegen tegen de extra gezondheidskosten en extra arbeid die de verzorging van zo'n kalf vraagt. Kalveren op het bedrijf houden en afmesten is niet te doen. Sloten doet alleen voerproeven met kunstmelk en er zijn niet voldoende plaatsen.

Anne-Marie van der Linde